

II. évfolyam.

Julius, 7. füz.

AZ IGAZSÁG.

VEGYES TARTALMU KATHOL. TANÜGYI, HAVI KÖZLÖNY.

Ára egy évre 2 frt 20 kr.

MEGRENDÉLEK ÉS DOLGOZATOK AZ „IGAZSÁG” SZERKESZTŐSÉGÉHEZ KÜLDENDŐK
GYERGYÓ-DITRÓBA (CSIKMEGYE). KÉZIRATOK NEM ADATNAK VISSZA.

SZERKESZTI:

P. FELICIAN

áldozár.

GYERGYÓ-DITRÓ.

NYOMATOTT DITRÓ, S SZÁRHEGY KÖZSÉGEK GYORSSAJTOJÁN, DITRÓBAN.

(187. 7/4.)

„AZ IGAZSÁG” n. é. előzetői (folyt.) 426. (432.) Ngs. Suttag Ferencz, t. felügyelő, Lugos, Krassó-m. — 427. (433.) Ft. r. kath. pléb. Jerszeg, Krassó-m. — 428. (434.) T. Babilonszky Károly t. Rózsahegy Lipró-m. — 429. (435.) T. Mólik Bogdán k. O.-Toplicza, M.-Torda-m. — 430. (436.) T. Jákobi Gergely, keresk. O.-Toplicza, M.-Torda-m. — 431. (437.) T. Simon András, t. Kád. up. M.-Vásárhely. — 432. (439.) Ft. Ferenczy György szjt. F. r. áldor. M.-Vásárhely. — 433. (442.) T. Tordai László t. G.-Úvegesúr, M.-Torda-m. — 433. (443.) Ngs. Deák Lajos tanfelü. M.-Vásárhely. — 435. (444.) T. Papp Ferencz t. Göde-Mesterháza, M.-Tordam. — 436. (445.) Ft. Markaly Antal pl. Nagy-Ernye, up. Sáromberke M.-Tordam. — 437. (446.) T. Petre József t. Jobbgyetke up. Deményháza, M.-Tordam. — 438. (448.) Tek. özy. Uráncezy Jánosó Novák M. urná. O.-Toplicza, M.-Tordam. — 439. (449.) T. Vladimír Miklós t. Husz. Márn-m. — 440. (450.) T. Paulai szjt. V. nővérek háza, M.-Marossziget. — 441. (452.) Nsg. Dames Bertalan tanf. Maros-Ovár, Márn. — 442. (442.) Tek. Schürmánek Katalin tanítónő, Sz.-Régem. — 443. (451.) T. Thary János t. Pusza-Somoja, Moson-m. — 441. (456.) T. Rosner Henrik t. Bánfalu, Moson-m. — 445. (457.) T. Schwarz Márton t. boldogasszony, Moson-m. — 446. (458.) Ft. P. Bara Özséb minor. r. áldor. M.-Vásárhely. — 447. (460.) T. Szepesi István, t. Ság. Ujfalu, Nograd-m. — 448. (461.) T. Igaz Antal, t. Esseg, Nograd-m. — 449. (462.) Ft. r. k. pléb. Nagy-Kálló, Nograd-m. — 450. (463.) T. Kilim József t. Balassa-Gyarmat, Nograd-m. — 451. (465.) T. Szepesy József t. Szécsény, Nograd-m. — 452. (466.) Ngs. Komjáthy Anzelma tanfelü. Balassa-Gyarmat, Nograd-m. — 453. (467.) Ft. Barthos Péter s. l. M.-Vásárhely. — 454. (463.) Ft. Bodó Ádám, tanár, M.-Vásárhely. — 455. (469.) Ft. r. k. pléb. Szomolány, Nyitra-m. — 466. (470.) Ft. Keszegi Géza, atig. M.-Vásárhely. — 457. (471.) T. Horád Gyula t. Parucza, Nyitra-m. — 458. (472.) Ft. Karácson Márton, gym. igazg. M.-Vásárhely. — 459. (473.) T. Kolcsényi Antal, t. Mogyorók, Nyitra-m. — 460. (474.) T. Kádár Gyula, jegyző Palota-Hva, M.-Torda-m. — 461. (475.) Ft. r. k. pléb. Breza, up. Privigyó, Nyitra-m. — 462. (476.) Mélt. gr. Eszterházy Sándor R. bölcshozottambor. Bpest (Eggetem.) — 463. (477.) Ft. Vitos Mózes, nyug. lelkész Nyujtad, Három-zék-m. — 464. (478.) T. szabó István t. Madunicz, Nyitra-m. — 465. (479.) Ft. r. kath. pléb. Nagy-Sztriny, Nyitra-m. — 466. (480.) T. Tiske Endre t. Farkasd, Nyitra-m. — 467. (481.) T. Fodor Ede, t. Jászkerkegyház, Pestm. — 468. (482.) T. Farkas Ede, t. Kiskunmajsa, Pest-m. — 469. 483. T. Kormos János t. Jászkarajenő, Pest-m. — 470. (484.) Ft. káptalan, Vác, Pestm. — 471. (486.) T. Bornemisza Márton, t. Kalocsa, Best-m. — 472. (488.) Ft. P. Toth Mike J. t. tanár, Kalocsa. — 473. (489.) Ft. Fonyó Pál, pléb. Sükösd, Pestm. — 474. (490.) T. „Kalocsai Néplap” szerk. Kalocsa. — 475. (491.) Ft. papnöv. ig. Vác, — 476. (492.) Ft. r. k. pléb. Vác, — 477. (493.) Ft. r. kath. pléb. Gődöllő, Pest-m. — 478. (484.) T. Reben József, t. Berczel, Pest-m. — 479. (495.) T. Foglein György t. Bia, Pest-m. — 480. (486.) T. Inre János, t. Alpár, Pestm. — 481. (497.) T. Sárffy Ödön, t. Vadkert, Pest-m. — 482. (498.) T. Bagó János, t. Bácsa, Pest-m. — 483. (501.) T. Andresh Jakab, t. Zsámbék, Pest-m. — 484. (502.) T. Kelner Hyés, t. Kis-Körös, Pest-m. — 485. (503.) T. Kaezér József, t. Gomba, Pest-m. — 486. (504.) T. Füle János, t. Rákos-Keresztur, — 487. (507.) T. Dobó Sándor, t. Kákues, u. p. Felső-Dobos, Pest-m. 488. (508.) T. Erdős András, t. N.-Káta, Pest-m. — 489. (509.) Ngs. Schuster-József, fűsőtárnok, Vale-Máre u. p. Soborsin, Krassó-m. — 490. (511.) T. Reiter Mihály t. N.-Kovácsi, Pest-m. — 492. (512.) T. Branka László, t. Abony, Pest-m. — 493. (514.) T. Tözsér László, növendék pap, Bécs, Pazmanem. — 494. (515.) T. Nebdálek Ferencz, t. Szered, Pozsony-m. — 495. (517.) T. Kovács István, t. Zsigárd, Pozsony-m. — 496. (518.) Ft. r. k. pléb. Mácsod, Pozsony-m. — 497. (519.) Ft. Sz. F. r. ház Gyula-Fehérvár, A.-Fehérm. — 498. (520.) Pithárt János, t. N.-Szombat, Pozsony-m. — 499. (521.) T. Végh János t. Modor, Pozsony-m. — 500. (522.) Lassu Lajos, t. N.-Sur, Pozsony-m. — 501. (523.) Mélt. ft. Hidassy Kornél püspök, Szombathely, Pozsony-m. — 502. (525.) Ft. Huszár István, pléb. Büös, Pozsony-m. — 503. (526.) T. Józsa Sándor, t. Gyó-Ditró, Csik-m. — 504. 527.) T. Koltay

Alajos, T. Stomfa. Pozsony-m. — 505. (528.) Nm. Dr. Schlauch Lőrincz püspök
 ur, N.-Várad. Bihar-m. — 506. (529.) T. Hulik László t. Felső-Bánya, Szatmár-m.
 — 507. (530.) Ft. r. k. pleb. Szatmárnémeti. Szatmár-m. — 508. (533.) László
 István kántor, Gyó.-Ditró. Csik-m. — 509. (542.) Ft. r. k. pleb. Agfalva, Sopron-
 m. — 510. (544.) Ft. Babura László pleb. Késmárk, Szepes-m. — 511. (546.) T.
 Szász Károly t. N.-Szeben. Szeben-m. — 512. (548.) Ngs. ft. Ninger Ignác esp.
 pleb. N.-Szeben. Szeben-m. — 513. (549.) Ft. Asztalos György pleb. Verestorony.
 Szeben-m. — 514. (550.) T. Forster Nep. János s. l. N.-Szeben. Szeben-m. — 515.
 (551.) Ft. Georgevits Sándor pleb. Orláth. Szeben-m. — 516. (556.) T. Ragály
 Gábor t. Magyar-Patak u. p. Kutnagyalva. Szilágy-m. — 517. (558.) Ft. Bárány
 Lukács, pleb. Szamos-Ujvár. Sz.-Doboka-m. — 518. (559.) T. szt. f. r. zárda. Sza-
 mos-Ujvár. Sz.-Doboka-m. — 519. (560.) T. szt. f. r. zárda, Deés. Sz.-Doboka-m.
 520. (562.) T. Polg. isk. Radna-Lippa. Temes-m. — 521. (563.) Ft. r. k. pleb.
 Orczfalva. Temes-m. — 522. (564.) Ft. r. k. pleb. Gyarmatka. Temes-m. — 523.
 (567.) T. tanítókép. igazg. Temesvár. Temes-m. — 524. (568.) T. Irgalmas növ.
 zárdája. Temesvár, Józsefv. Temes-m. — 525. (569.) T. Abafy József t. Szegszárd
 Tolna-m. — 526. (570.) T. Varga Károly t. Paks. Tolna-m. — 527. (571.) T.
 Bertits Antal t. Tamási. Tolna-m. — 528. (573.) Ft. r. k. pleb. Répfalva, u. p.
 Vágújhely. Trencsén-m. — 529. (578.) Mélt. gr. Rédey Lajos, Szt.-Demeter u. p.
 N.-Kend. Udvarhely-m. — 530. (580.) T. Brassay János kt. Márefalva. Udvarhely-
 m. — 531. (581.) Ft. Kiss Dénes pleb. Kadicfalva u. p. Sz.-Udvarhely. Udvar-
 hely-m. 531. (582.) T. Kovács Zsigmond t. Oroszhegy. Udvarhely-m. — 532. (584.)
 T. Osváth Mózes t. Bogárfalva. u. p. Sz.-Udvarh. Udvarhely-m. — 533. (586.) T.
 Márton Sándor t. Kápolnás-Óláfalu. Udvarhely-m. — 534. (588.) Ft. r. k. pleb.
 Puchó. Trencsén-m. — 535. (589.) T. Rác Mózes t. Korond. Udvarhely-m. — 536.
 (591.) Ngs. Br. Gánera Gusztáv. Sz.-Keresztur. Udvarhely-m.

(Folyt. köv.)

Szerkesztői. telephon.

M. Ö. és többeknek levél írásra a sokoldalú elfoglaltatás miatt sehogy
 sem vállalkozhatunk; a Józsa Sándor-féle számtanvezérkönyv, biztos tuda-
 másunk szerint, sajtó alatt van.

J. J. Deés. A lap tiszteletből jár. Czikket is várunk.

P. Holló Tamás Szamosujvár. Az érdekes könyvet megkaptuk,
 köszönjük.

T. munkatársainkat főkérjük, sziveskedjenek dolgozataikat a papírnak
 csak egyik oldalára írni.

Az esetleg kimaradt, illetőleg meg nem érkezett számot értesítésre szive-
 sen utánküldjük. Ugyanezt tesszük mindenik t. előfizetőinkkel szemben.

Cs. Csikmegyeterképe Kriesa Péter könyvkereskedőnél Gyergyó-Szt.-Miklóson
 kapható. Ára ugy tudjuk példányonként 20 kr.

**A. J., K. D., L. M., S. N., H. O., Ö. R., Cs. J., F. Ö., D. N.,
 G. J.** stb. megkérdeztük, s tudatjuk, hogy a számtani vezérkönyvhez készített új
 számoló-árvány és a fölfizethető koezkák szerzőnél (Józsa Sándor tanítónál)
 igen is kaphatók — szerző lakásán Ditróban.

NYELVI GYŰJTEMÉNY

Dr. Vass Albert: *Magyar nyelv és irodalom története*
I. kötet

Az irodalom története a nyelv történetével szorosan összefügg, s a nyelv történetének megismeréséhez elengedhetetlenül szükséges az irodalom történetének megismerése.

Ára 50 Kt

Dr. Vass Albert: *Magyar nyelv és irodalom története*
II. kötet

A PÁLYAVÁLASZTÁS

A pályaválasztás a legfontosabb életkérdés, melynek megoldása a jövő sorsát meghatározza. Ez a kötet a pályaválasztásról szóló legújabb kutatásokat és tapasztalatokat gyűjti össze, s a pályaválasztás módjait és lehetőségeit mutatja be.

Dr. VASS ALBERT

Dr. V. V. V.

A pályaválasztás a legfontosabb életkérdés, melynek megoldása a jövő sorsát meghatározza. Ez a kötet a pályaválasztásról szóló legújabb kutatásokat és tapasztalatokat gyűjti össze, s a pályaválasztás módjait és lehetőségeit mutatja be. A kötetben szerepelnek a pályaválasztás elméleti alapjai, a pályaválasztás gyakorlati útmutatója, a pályaválasztás pszichológiai kérdései, a pályaválasztás társadalmi és gazdasági feltételei, a pályaválasztás jogi szabályozása, a pályaválasztás egészségügyi kérdései, a pályaválasztás művelődési és szociális kérdései, a pályaválasztás nemzetközi kérdései, a pályaválasztás jövője.

Ára 50 Kt

Dr. Vass Albert: *Magyar nyelv és irodalom története*
III. kötet

AZ IGAZSÁG.

VEGYES TARTALMU KATHOL. TANÜGYI HAVI KÖZLÖNY.

Ára egy évre 2 fit 20 kr.

A lap tiszta jövedeleme egy árvaház javára van szánva.

Felelős szerkesztő: P. FELICIÁN áldozár.

1887. július. 7. szám.

(13.)

II. évfolyam.

Egy nap

az elemi népiskola I. II. vegyes osztályában.

(Folytatás.)

Igy meggy nálam az mindaddig, míg a helyes \dagger vetés vérorokké válik, mire 4. hónap teljesen elég.*) Ettől kezdve magam is jobbkézszel vetem a keresztet, s nem volt rá még eset, hogy növénydéceim azt elhibázták volna.

Keresztvetés után mondatom az imádságokat.

Hogy minő imádságok mondassanak a népiskolában, s különösen annak I. II. osztályában, erre nézve is a nézetek nagyon elütök. Pedig nézetem szerint az imádkoztatás ügye oly fontos, hogy abban legkevésbbé volna helyes a nézet eltérésnek. Sőt érdeemes dolog lett volna, hogy erről a püspüki tantervben bővebb intézkedés foglaltassék.

Bárhogy és bármit imádkozzanak a felsőb osztálybeliek, de hogy erre legtöbb gond az I. II. osztályban fordítandó, azt én legalább is elvitázhatlannak tartom.

*) Azt még sem lehetjük, hogy a keresztvetés megtanítása négy hónapot vegyen valahol igénybe, sőt alig akad gyermek, ki legalább a keresztvetés „tudományát” magával ne hozná iskolába. Különben is a rendezett r. k. iskolákban naponkint (imádságok előtt és után) 8-szor, mondj: nyolcz-szor fordul a keresztvetés, a mi nagymértékben elősegíti a gyors begyakorlást. A keresztvetés tényleges tanítása alkalmával — a gyermekekkel szemben állva — jobbkézszel is mutathatja tanító az irányt, hogy merre és hová vigyék és tegyék kezeiket a tanulók. Rendes imádkozásnál azonban legjobb, ha az első pal mellett főleg a gyermekek felé és félig előre fordulva (rézsut) áll meg, mert így jobbkézszel vagyis helyesen vehet keresztet s e mellett a gyermekeket is láthatja, s a gyermekek is láthatják az ő t. i. a tanító kézfordozását. Ilyen uton célhoz juthatunk a nélkül, hogy balkézszel, tehát meg nem engedott módon vetnénk keresztet. A keresztvetést négy nap alatt is meglehet tanítani.

Hogy az iskolás gyermeknek minden használatban lévő imádságot okvetlenül tudni kell, mely a kátéban foglaltatik, ebben én részemről alku nem ismerem.

Ugyanezért én a gyermekeimmal (naponta 4-szeri imádkozás esetén) elmondatom a Miatyánkat, Üdvözlettel, Hiszekegyet, közgyonást, tíz- és öt parancsol- hét szentséget és reggeli imádságot. (Mindezt reggel, és az utóbbi kivételével d. u. 2 órákor.) Az Urangyalát, (délelőtt) az evés előtti és utáni verses imákat Györfi Iván szerint, (délelőtt és délután), végül az esti verses imát az elemi káté szerint (d. u. 4 órákor.)

Az év elején kivétel nélkül mindig magam mondom elő az imákat 3—6 szótagonként, s az egészszsel mondatom után. Megegett minden évben, hogy némely hevesebb vérű gyermek, — hogy az imán hamarabb túl essünk, már akkor belevágott és utánam mondta, midőn én még annak közepén voltam. Ezt határozottan megtiltottam és az ilyen közbevágót — ismétlés esetén — letérdeltettem,*) vagy elhallgattattam, mert az ilyen közbevágások miatt az általam előmondottakat a gyermekek teljesen meg nem érthetnék, s így azt esetleg hibásan emlíznék be, a mit aztán belőlük kivenni bajos.

Főgondot fordítok arra, hogy a gyermekek az imában soha semmiféle énoéklő hangot ne adjanak. Ugyanezért magam sem teszek se egyszer, se máskor semmiféle hanglejtést, hanem egyetlen (pl. gis) hangon mondatom azt végig. — Ha időközben valamelyik szónál legcsekélyebb hanglejtést észlelek, (a mi megmagyarázhatlan módon többször előfordul, s a mi aztán rohamosan átragad az egészre,) az ilyen szót megjegyzem, s a jövő alkalommal egy, azt követő, vagy megelőző-szóhoz kötve mondom ki.

Megeedik az is, hogy egy-egy kezdő gyermek, minden kimondott tagnál csodálatos hanglejtést indít, a mit semmi módon belőle kivenni nem lehet. (Itt a kiverést nem fizikailag értem.) Ha tehát az ilyenmel másképp nem boldogulok, megtiltom neki a hangos utánmondást!

* Már ebben sehogya sem érthetünk egyet r. cikkirő urral: olyan eljárást, melyet az Isten iránt érzett tiszteletűnknek kifejezésére visztünk véghez: büntetés-ről is alkalmazni — nem volna szabad: ez által a szent ténykedések iránt ellenszenvet keltenék föl a kezűnkre bizott növendékekben.

Az előmondással imádkozás legalább is kétszer annyi időt igényelvén, mint a folyékony elmondás, ugyanazért gondom van arra, hogy az hosszúra ne nyuljék és unalmassá ne váljék. Én tehát az előmondatás időszakában nem mondatom el a fennebbi felosztás szerinti imákat mind, hanem azokat a következőleg osztom be:

Reggel: Miatyánk, tiz- és öt-parancsolat, hét szentség, reggeli ima.

Dél előtt: Urangyala és evés előtti ima.

Délután: Miatyánk, Üdvözet, Hiszekegy, közgyónás és evés utáni ima.

Este: Esti ima, melyhez jövőre célszerűnek látnék még egy imát csatolni, mely a szülők és tanítókért lenne elmondandó.

Előmondással gyakoroltatom az imákat — a körülmények szerint októbertől december közepéig. Ezen időtől a fennebbi beosztás szerint imádkoztatok oly formán, hogy mindig egyik a legjobbak közül mondja hangosan és tisztán, míg a többi csak magában hangtalanul.*) Hogy az imádkozó ki ne fáradjon, gondom van arra, hogy kellő időben egy másik váltsa fel. Az így eszközölt imádkoztatásnak sok oldalu haszna van: 1-ór. Sem a tanítóra, sem a gyermekekre nézve nem fárasztó, 2-ór. Mivel csak egy gyermek mondja tisztán és értelmesen, a tanító az esetleges hibákat könnyen kijavíthatja, a gyermekek pedig összefüggő egészben sajátítják el. 3-ór. A gyengébbekre is rákerülvén az elmondatás sora, idővel tisztán fogjuk tudni, hogy az imákat ki, hogyan tudja és hol ejt hibát.

Az imát annyira szent ténykedésnek tartom és tartatom, hogy az alatt senkinek még csak férre nézni sem szabad, annál kevésbé hátra fordulni, sugdosni, pakolni, vagy éppen öltözködni. Az ez ellen vétőket kivétel nélkül és mulhatatlanul megbüntetem.

Az ima alatti kézfelfogásra is gondot fordítok. Én ugyanis nem engedem meg az összekapcsolt kézfelfogást. Ez jó a szinpadra,

*) Sokkal célszerűbb, ha az egész osztály népessége a tanítóval együtt egyszerre és hangosan végzi az imádságot, mert ekkor a tanító hallja mindig hogy helyes hangleadással beszélnek-e növendékei. — s megtudja ítélni ha vajjon jól végzi-e mindenik: míg ha halkan mondják, más felé is járhat az eszük, rosszul is mondhatják, — s a tanító ezt sem veszi észre.

vagy szavalásnál, de nem látom helyesnek az imánál. Nálam mindenki kinyitott kezeit teszi össze, s felemeli közel az ajakhoz, hogy azoknak összetartása nehézséggel ne járjon. — fárasztó ne legyen. Így láttam én ezt a szt. képek és szobroknál is — és nem másképp, azért tartom én is helyesnek, s alkalmazom így, és nem másképpen.

A kihallgatás.

Nem hiszem, hogy léteznék olyan iskola, hol egyik, vagy másik gyermeknek ebben, vagy abban sérelme, panasza ne lenne. Kibez forduljon ő ezzel nagyobb bizalommal, mint tanítójához, kinek az ő nézete szerint az egész falu fölött hatalma van, ki a legigazságosabb ember az egész világon, a ki megoltalmazza őt minden veszélytől, s a ki neki okvetlen megadja a kellő elégtételt? Mondanom sem kellene, hogy az ilyeneknek figyelmen kívül hagyása a tanító részéről igaztalan, vétkes mulasztás lenne, a mennyiben az ép úgy a rend és fegyelem keretéhez tartozik, mint a gomb a kabáthoz.

Ki kell hallgatnunk gyermekeinket! De hogyan? Rendnek lenni kell ebben is! Akadt kollégám, ki ebben úgy intézkedett, hogy panaszos növendékei az iskola-ajtó előtt várakoznak rá — és ott adják azt elő. Bárki mit mondjon is rá, én részemről helyesnek nem tartom, a sok ok között már csak azért sem, mert iskola-ajtó előtti sérelmet elintézni nem szokás, de nem is lehet.

Nálam tehát, mihelyt az ima bevégeződött, kezdetét veszi a kihallgatás. A panaszosok feltartják újjaikat, s ebből látom, hogy hánynak van panasza. Kikallgatom őket sorra, s ha büntetendő esekelvény derül ki, a bűnöst az előttem fekvő és e célra szolgáló palatábjára feljegyzem. Ha pedig olyasmi a panasz, hogy külön büntetést maga után nem von, azt szóval elintézem.

Most pl. haton tartották fel újjaikat. Hallgassuk meg, mi a mondandójuk?

„Mit akarsz mondani Varga Péter?“ kérdem az elsőt.

„Kérem szépen tanító ur, Pál Pista nem jól fogta fel a kezeit imádság alatt!“

„Ezzel neked bajod ne legyen, most én imádság alatt mindenkit látok! Az imádság alatt, kogy ki mit csinált, arról többé senkinek sem szabad panaszkodni!”

„Mond el Klári, mit akarsz?” szólítom a másodikat.

„Kérem sz. t. ur, Molnár Erzsi elhasította a Polgár Ágnes ruháját!”

„Ha az a ruha nem a tiéd, akkor hallgass! Ne állj elő a más panaszával! Megmondja Ágnes, ha akarja! A ki arról beszél a mivel baja nincs, azt ezután nem fogom kihallgatni.

„Mit akarsz mondani Csizsár Mózes?”

„Kérem sz. t. ur tegnap d. u. Gál János, ki a barátok iskolájába jár, úgy belesapott engem a patakba, hogy tiszta loes lettem, s egész estig meröt sirtam.”

„Volt-e ott még valaki?” kérdem.

„Ott volt kérem szépen Kövér Péter, s Hosszú Ágnes, ők is látták.”

„Mond meg hát Péter, miért esapta az a gyermek a patakba Mózeset?”

„K. sz. t. úr, csak bölesködésből.”

„Igaz-e Ágnes.?”

„Igaz k. sz.! Mózes nem vétett neki semmit!”

„No hát csak ne busulj Mózes! Én írok a professor urnak, s megfogja büntetni!” (Táblára jegyzem a bűnös nevét, s a büntetés eszközlése végett átírok kollégámhoz.)

(Folyt. kövt.)

Buzás János, s. k.

r. kath. tanító.

Báthori Endre bibornok, erdélyi fejedelems halála.

(Vége.)

Az apa jóváhagyólag intett és el is indult a munka megkezdésére. Egy öreg fenyő árnyát szemelte ki temetkezési helyül és munkához fogott. Kis vártatva halk hang üti meg füleit.

„Elmentek-e a gyilkosok?”

Az öreg tekint jobbra, tekint balra, de senkit se lát; összekutatja a környéket, de senkire nem akadt és elvégre tekint fel a fára és kimondhatlan öröme két embert: Báthorit és Mikót ismeri fel.

„Jöjjenek le, csendes a vidék, nincs senki a közelben.”

E szavakra leszállnak, s összes kincsüket az öregnek átadva kunyhójába küldik azon meghagyással, hogy legyen folytonosan éber s a legkisebb, neszre is figyelmes. Míg az öreg kunyhójába érkezik, két ember toppan ajtajához éles fejszékkel; kikötik az ajtót, az egész családot bezárják és felgyújtással fenyegetik őket, ha elé nem adja az embereket, kiket elrejtett. Nem kapnak egyebet válaszul:

„Gyujtsatok, öljetek! Egy halállal tartozunk, de tegyétek sziveitekre kezeiteket, tekintetek az égre, s a mindenszentekre, kik vádlóitok lesznek egykor.“ Hasztalan, a gonoszak hallatlanra veszik. Már készíték a kanócizokat tervük kivitelére. Báthori és Mikó hallván az ördögi rivalgást, közelebb menének; látják, hogy érttük egy család élete veszélyeztetik, sietnek mindent megelőzni.

„Itt vagyok!“ kiált erős, kítőró hangon Báthori „ne bántsátok az ártatlanokat, ha engem kerestek, itt vagyok, azoknak pedig hagyjatok békét!“

E szavakra, mint tigrisek, rohannak zsákmányukra. Mikó a hosszas védelemben kimerülve rogyott a földre és Ördög Balázs agyon sújtotta. Most kettő van egy ellen. „Öljetek meg!“ szól Báthori, a lelket úgy is meg nem ölhetitek “és ezzel térdre borulva fogadta a végesapást Kristály Andrástól. A vérfagyasztó tragoedia befejeztetett, de azért a nyomornak, az inségnek nem lett vége. A gyilkosok levágatták Báthori fejét és Gyula-Fehérvárra vitték a vajdának. A vajda felesége, midőn meglátta a tányéron eléje hozott fejet, borzadály és szánakozás közt mondá e szavakat: „sercen pópá!“

E közben Szt.-Domokos községebén nyilvános lett a gonosz tett. Réműlet szállott meg mindenkit és futva-futottak a helyszínére a végett, hogy bizonyosak legyenek az egészről. A szó elakadt ajkukon, midőn látták a sok megeseonkitott, eltorzított emberi alakot. Sokan vést jósoltak, mondván:

„Szt.-Domokos még ezért érezni fogod Isten büntető ostorát!“!

* * *

Egy fiatal, tevékeny, harminczhárom éves Cardinalis-püspök és fejedelem csilaga tűnt le az égről! Valóban, az érzékeny szív fájdalommal telik el, midőn látja mint hullnak le a csillagok a magas égről a feledés tengerébe. Lehullanak és többé alig említi valaki, még a történet is csak halvány vonásokkal írja fel nevét. Így történt Báthorival is. Ő iskoláit Pultowskóban végezte a Jezsuiták vezetése alatt. A papi pályát már gyermekkorában nagyra becsülte, az iránt különös előszeretettel viseltette, s azért ő azt is választá osztályrészül. Őt majd, mint mechovi prépostot látjuk; majd mint követségi-tiszten járót Rómában XIII. Gergely pápánál, ki őt jó modora és képzettsége miatt megkedvelvén, bibornokká nevezte ki. 1589-ben már emeléndi bibornok-püspök volt. Valóban, benne egy csillag tűnt le a kath. egyház egéről! Letűnt, áldozatul esvén egy kalandor-vajda dühének, ki nem elvért, eszmeért, vagy meggyőződésért, sőt nem is felei felszabadításáért harcolt, hanem a zsarnokság be-renczézé szegődvén, különbséget nem téve nemzetiségek közt, vad tigrisként dult, gyilkolt; testvér és szülő nélkül maradt sok apró árva átka kísérte minden lépését, azért a történelem igazságszeretete is méltán szégyenbélyeget süthet rá, mint olyanra, ki nemcsak iszonyu gyilkosságok vérfoltjaival szennyezé be lelkét és nevét, hanem vérrengé-zésével a legfeketébb háltlanság is párosult.

„Igen, mert őt mint menekültet, vendégszeretően fogadták hazánkban, sőt mi több! Magyar fégyverek emelték trónra s mind ezt mivel halálta meg? Azzal, hogy a nemzet halálás ellenségével kezettfogva ellenünk irtó harezót kezdett. Azért Báthori Endrét, ki e szörnyenyl szemben a hazát védte, méltán mondjuk e szomorú korszak vértanujának. Igen, ő vértanu akkor is, ha őt zsarnok elődei büncéért, melyben ő semmikép részes nem volt, mint elégtételi áldozatot tekintjük. Hogy Báthori mennyire szíven viselte hazáját, mennyire fájt neki az, hogy rokonai miatt mily zavarban van az ország, kitűnik abból, hogy VIII. Kelemen pápától könyverné azt, miszerint követségbe ő mehessen Erdélybe ösesét a töröktől való ellálásra birandó. Midőn pedig Zsigmond

képzelt összeesküvésért Erdély jelesebb férfait s közöttük Boldizsárt, Endre testvérét, is kivégeztette, rémület és borzalom fogta el, szerfölött aggodott hazája szomorú sorsa miatt. Midőn pedig látta, hogy kérései, melyeket levelekben intézett Zsigmondhoz, mítsem használtak, elhatározta, hogy személyesen megjelenik s őt jó útra téríti; e végett jelent ő meg 1599, febr. havában Erdélyben, midőn Zsigmond kegyetlenségeit könnyelmű ifjúságával és rossz tanács adóival palástolta.

Nem az uralomvágy, hanem a hazaszeret vezette őt Erdélybe, mert a nevezett év márc. 29-én tartott medgyesi gyűlésen nem jókedvvel, hanem öcsese kérései által mintegy kényszerítve, fogadta el a fejedelemséget; de azért nagyon isszeme előtt lebegett a nagy férfinak: „*hogy nekem, mik az atyáméi, azokban kell lennem*“ Miután ezek így történtek, nem vértanú-e Báthori Endre? S nem méltó-e, hogy szívében bánattal s a kalapot levéve közeledjék sirjához minden jó hazafi? — De hol a sirja, mi is történt Báthori testével? A részvét tisztességesen eltemette azon helyen, hol megöletett, Ott nyugszik a regetegek között, az országtól, melynek egykor fejedelme vala, elfeledve. Az Isten, Ő, az elhagyottak gyámola ültetett virágokat, füveket és két szép szomorú nyírt sirjára. Valóban nyír illet oly sirra, mint a Báthori sirja. Ékes leveleit minden évben elhullatja nov. 2-ra; nagyon bánatos külsőt mutat, bánatosabbat, mint bármely más fa. A levelektől megfosztott galyak a ködből lecsapódott eszepektől terhelve bánatukban lehajlanak egészen a földig s körülveszik a pirosra festett tölgyfa keresztet, melyet a bünbánó esik-szt.-domokosiak kegyelete állított a fejedelmi sirra.

A keresztben e szavak olvashatók:

„Báthori Cardinalis, Erdély Fejedelme
Éltét itt végezte: végső veszedelme
Tulajdonittatik Nagy Kristály Andrásnak
Mikor egy hja volt az ezerhatszázak
S azután tizenhét s kétszáz esztendőekkel
Tétetett e kereszt, hogy legyen örök jel.“

És alább:

„Tette e keresztet Puskás Tamás papunk
Mikor ezernyolekszáz tizenhatot irtunk.“

A közelebbi időben nyugtalan kéz kivágta egyik nyírfát, melynek gyökere — mint mondják — két évig minden tavaszon vérhez hasonló piros folyadékot, ugynevezett: *virieset*¹⁾ bocsátott ki. A viries pirossága melyet hihetőleg a levegő befolyása okozott, különféle mondákra adott alkalmat a nép között. A fejedelmi gyilkosságért az Istent kiengesztelni igyekvő esik-szt.domokosi nép száz évig böjtölt; hogy pápai interdium alá lett volna vetve a község, erre nézve írott adatoknincsenek. Még most is — kivétel nélkül — minden évben Báthori megöletésének évfordulóján, nov. 2 án vagyis mindenszentek napján körmenetileg kivonulnak a hívők lelkészük vezetésé alatt és élénkelik a fájdalom: „*Oh, t ü n d é r e s a l á r d v i l á g e z i m ű é n e k e t*“. Ez énekben, melyet a kereszt felállitásakor készítették, Báthori mintegy a halottak országából beszél az élőkhez. Elbészéli a világ hiúságát, hogy a hatalom, fény, pompa mind csak hiúság és elmulik, mint az árnyék.

Elbészéli állapotját, hajdani fényét; bujdosását, megöletését. Buesít vesz a világtól, az erdők, hegyek, völgyektől, melyek bujdosásának tanúi valának; kéri Istent, hogy gyilkosainak legyen kegyelmes és ne büntesse érdemiük szerint. Végre pedig önmagáért imádjik e szavakkal:

„Oh Jézusom! ki a keresztűn,
Meg váltottál szent véred árán,

¹⁾ Ha a nyír fővébe lyukat vágunk, 1—2 óra múlva megtelik a sárga — inkább vizeszínű — folyadékkal, vagyis a fa éltető nedvével s ezt viriesnek nevezik.

Jóvoltodat szívből hálálom,
 Testem s lelkem neked ajánlom.
 Add meg dicső feltámadásom,
 Országodban veled lakásom.
 Hogy áldjalak szent angyalokkal.
 Imádjalak égi karokkal.”

Báthori gyilkosai és azok ivadéakai a nyert díj daczára is a legszerenesetlenebb emberek voltak elannyira, hogy idők folytán át a bűn büntetésének intő példáját látták bennük a szt.domokosiak. Az „Ördög“ család egészen kihalt. A Kristály család még el a legnagyobb szegénység, inség között; azt állítják róluk, hogy: „egyik kezük hosszabb, mint a másik, s a család mindenik tagja valamely felszegséggel Istentől megjelölt.”

Kedvesolvasó! Ime, én röviden leírom Báthori bábórnok gyászos esetét azért, hogy ha valamikor a leírt helynél elhaladsz s látod a pirosló, nagy fakeresztet a ráborult nyír-ágakkal, és látsz esetleg körülötte pirosba öltözött néptömeget, mely távolról mint vörös tábor ötlék szemeidbe; — közöttük a lelkészszel s hallod, mint keseregik ezen éneket: „Óh te tündér család világ! kérek emlékezzél¹⁾ az 1599-ik évnek szomorú Mindenszentek napjára! Emlékezzél arra, hogy egy vertanút kesereg most is azon nép, mely már megbűnhölte a multat s jövődöt!”

esikkareztalvi
Szekeres Kér. János,
 zetelaki s. lelkész.

A „Névtelen“.

(Egy ifju naplót örödékei.)

írta: *Varjas . . .*

(Folyt.)

Megesalt az, kit bálványoztam, kiért éjjeket viraszték munkálkodás között kiben életem boldog jövődjét vártam. Hová ragadtatom?! Nem ő esalt meg, hanem átkos környezete. Az anya bűnös esábitását nem értettem meg, mert nem szándék vezérelt. A megsértett női hiúság boszut forralt ellenem, és e boszú nemtelen volt, mert gyermekét dönté romlásba, megmérgezte szívét és végre oly emberhez kényszerítette, kihez nem vonzodott. Hogy ezélját elérhesse származásomat kutató, ez volt a fő indok Emmától való elválasztatásomban. Hogy is lehetne az, hogy egy törvénytelen fiu elismerés és közbeesállításnak örvendő családból nősüljön?! Nem volna-e az örökös szeny folt a családon?! Szívem majd meg hasadt bánatában és szegyen érzetében. „Temetőbe, sírba vágyom.“ Nem találtam kedvet e sívár életben, teher volt a lét számomra, én szabadulni vágytam föle. Nem volt hitem, mert gyermek koromban nem volt oktatóm, nem volt már eszményem, mert délibáboként tánt el lelkemből. Atheista voltam, és mint ilyen nem féltém az Istent. Elhatároztam, hogy véget vetek magam életemnek. Sírártam még ifjú életemet, sírártam még bizonytalan jövőmet és sírártam szenvedő multamat; multamban nincs öröm, jövőmben nincs remény. Asztalomhoz ültem, hogy még egyszer büsüt mondhassak annak, kiért éltem és kiért meghalni vágyom. A levél tartalma ez:²⁾

¹⁾ A történelem ugyan nov 2-ára teszi a gyászos eseményt, de a szárvól-szájra maradt hagyomány mindenszentek napjátartja a gyilkosság idejéül.

²⁾ A levélre s az egész műre, befűzésékor fogjuk megtenni ide szoló megjegyzésünket

Szeretett Emmám!

Sötét felhők tornyosulnak ifjú korom szomorú láthatárán, busan zúg a vihar fejem felett, szívemben kárhozat vagyon. Átok fekszik életemen, melynek átélt keserű napjai szomorú képét alkotják szenvedő szívemnek. Nincs irgalom, nincs kegyelem számomra. A vihar tomboló vészével szírthez íté révedező életem boldogtalan sajkáját: szét hullott a sajka, már csak darabjai uszkálnak az élet hullámnzó tengerén, és én a hullámok martaléka vagyok. A vihar lelket rázó erejével meggyengítő erős karomat, meglágyító aczélezott férfi szívemet: mint a gyermek összeroskadok. Lelkem megtört, vége az életnek, melyhez amyi reményt fűzök. Szeretlek, szívem bálványá valál,, érted éltem és most érted halok. Avatlan kéz tépte szét szívünk forró szerelmének rózsafüzérjét; elhulltak a virágok, nincs már egyetlen szírom amaz illatozó bokrétából, mely kellemes illatával elbájola. Mind oda van, minék egykor örvendtem. Elvesztém szerelmedet, vele együtt eltűnt életem szebb reménye.

Nem találok élvezetet többé e sivár életben, le mondok én most rólad örökre, hogy vissza adjalak anyádnak, ki esábotó kígyóként marta meg szívemet. Isten veled bájoló mátkám! hű szíved áldó melegével. Isten veled te bájoló tavasz, ki eloszlatád keblem zord telét: Isten veled, te életem öröme, ki lágy kebleddel és forrón ölelő karjaiddal adáludítást sokat szenvedett szívemnek. El vállok téled örökre. Nem fogják szemeim látni bájló szemed csillag fényét, nem izleli ajkam forró esokjaidat. Ha majd eljövendsz meg nézni kiterített testemet, ott fogod találni egykor érted fáradó agyam szét frecesent vértől párolgó részeit, koponyám esontjait majd emlékeztetni fognak e földi lét mulandóságára. És ha szíved fájni fog, jöjj ki síromhoz, állj meg egyszerű kiskeretemnél, mely alatt nyugszik elvérzett szívem, a szégyen és fájdalom érzet vitte oda: de ne hullass szép szemeidből könnyeket, nem érdemi meg névtelen jegyesed. Ültess kis virágot sírhalmomra, egy emléket esendes honomra: meglásd örökké fog viritani égő szerelmem. Oh! mint fáj a buesü szó! téged kell elhagynom egyetlen kedvesemet, és nem látlak többé soha-soha. Mily kimondhatatlan érzés: nem láthatni azt, kit életünknel jobban szeretünk. És most fogad halám nyilvánítását szerelmedért. Aldjon meg az Isten! ki meg vert engem, engem a téged haláláig szerető

j e g y e s e d e t.

Asztalomon töltött fegyver hevert. Összehajtam a levelet, beesomagoltam és rendeltetése helyére ezimeztem. Göresösen ragadtam kezembe a fegyvert, hideg volt markolaja, vigyorova tátongott homlokim előtt hilderő esőve. Sötét ür volt benne, oly sötét mint leendő sírom, melyben csak férgekkel fogok találkozni, hogy megemésztessem. Ha már életemmel nem szolgálhatok azon neimes ezélért, melyet az emberiség doldogítására elvül tüztem ki, miért ne szolgálna porhüvelyem az anya föld táplálására? Majd idővel, ha már esontjaim is elporladtak a munkás ember ekéje alákerülők, hogy tápláljam vetését és növesszem fáradsága jutalmát.

Ah! lelkelem pedig
 ! A történelem lapjain nem leszek megörökítve, nem fog-
 nak rólam nemzetek dícséneket zengení, hanem
 kimondhatlan állapotban voltam. Feluztam
 öldökő fegyverem ravaszát. Már a tulvilágon valék, szellemekkel társalogtam.—
 És mi borzasztó volt e társaság! álmomban láttam ezeket egykor, vigyorogva
 és kárörvendve álltak körüllem Erős kopogás hallatszik ajtómon
 és—te léptél be hozzám. Mereven áltál előttem, halál sápadt volt arcod. Né-
 mán mutattál fegyveremre . . . villám gyorsasággal ragadtad ki kezemből a halált.
 Levellemmel együtt rohantál ki ajtómon és vissza adál az életnek. Szomorúan
 hajtám le fejemet. Miért nem hagytál meghalnom?! hagvod vállamon
 még továbbra is a kínzó terhet. Nem tudtam mi történik körülöttem. Vig ezim-
 borák dévaj lármája közt találtam magamat, kik poharat, pohár után ürítének,
 nekem is innom kellett. Ittam—ittam, ki tudja meddig? csak azt tudom, hogy
 elveszítém életem súlyegyenét, sákanos lejtőre léptem bortól ittas fejemmel. Ha-
 nyat homlok rohatam e végzetes lejtőn melynek utján a legrutabb bűnökkel
 találkozék. Ősze tüzttem mindenkivel, kérlelhetlen voltam minden ember iránt,
 kibem a sátán fajzat undok tagját láttam. Jövedelem hiányában kölesönökhöz
 fordultam és ha léteznék az adosok börtöne aligha nem ott végeztem volna
 bűnös életemet. Foglalkozást kerestem, de még csak díjnoki állást sem voltam
 szerencsés kapni. Hiába voltam a természettudományok tudosa, hiába hivat-
 koztam képzettségemre. El voltam temetve e városba, hol iszonyu vétségeimet
 elkövetém. Kényszerítve valék vidékre menni. Még elég jokor, nevelői állást
 foglaltam el. Jó iskola volt ez számomra, mert erkölcsömet ismét visszaadá: új
 életre ébredtem. Nevelő koromban egy kitünő műveltségű lelkésszel találkoztam,
 kívül csak hamar baráti viszonyba léptem. Szabad óráimat az ő társaságába töl-
 tém el. Ő az ki eszményemnek, melyet emberről alkoték teljesen meg felelt.
 Nem disziti derekát veresőv, nem volt a felsőbbeknek kegyelte: de érdemei
 és egyéni tulajdonai előttem valóban fel emelték őt. Hívemnek valódi atyja,
 szegényeinek gyengéd és szeretetvelyes gondozója. Sokszor szükségét szenvedett,
 de utolsó fillértől is szívesen megvált, ha ember társának nyomorát enyhíthette.
 Szelleme magasztos, a kor előítéletétől tiszta: valódi apostol, ki a szeretett val-
 lás legméltobb hirdetője. Szíves barátságga fogadott mindenkor és szeretetével
 gyámolított. Meggyőződéseiben nem volt konok követelő, hanem szeretettel meg-
 győző. E szeretetével győzött meg engem is. Vitatkozásaink alatt sok tárgyról
 elmékedtünk, a többi között én kárhozatos anyag elviségem mellett harezoltam,
 hathatos érveket hoztam a küzdésre Ha mással állók szemben ugy, vagy elu-
 tasítottam, vagy olyan embernek leszek feltüntetve, kit szóra sem lehet mélt-
 tatni: de ő meghallgatgatott, türelmesen bevárta míg állításom érveit el mondom,
 és azután apostoli hivatásához méltóan, szeretetének hevével, legnagyobb idlomos-
 sággal dönté halomra érveimet és meg győzött. Érzékenyen sujtottak szavai,
 mert én is bűnös ember voltam, esalodásom ütött a bűn barlangjába, kol rab
 valék, de szívem még nem volt romlott. A lelkipásztor szavai mély gondolko-

zásba ejtének, meg sértett önérzetem pedig utálattal fordult el a közel múlt eseményeitől. Boesánatot kértem nyilatkozataimért, kezemet nyújtám és tanítványaimhoz siettem. Boldog játék közt találtam esemetéimet. Engem látva hozzám siettek, szerenesés volt ki csak kabátomat is érhető.

Felsohajté és boldognak érzem magam. Mi kedves volt ez ártatlan szívek vonzalma, mily boldogság volt szívöl jött szeretetük. Hosszasan játsztam velök, gyermekké lettem közöttük. Nem voltam már hidegen következtető tudós, nem voltam mogorva nevelő, de nem is voltam a kesergő szerető. Lelkem e naptól új életre virradt, kezdém az anyagot gyölni és az eszményt imádni. Vágy támadt bennem tanítványaim szívét is az Isten képével betölteni, hogy az ártatlan szívek szeretet és boldogsággal legyenek megáldva, mely a félsbarátiszeretettel párosulva megalkossa amaz ideálismust, melyért romlatlan koromban rajongtam. És mondhatom, e nemes szándék kivitele bolog reménnyel tölté el szívemet. Munkásságomat fényes siker jutalmazta. Tanítványaim lelke és szelleme vezetésem alatt főkröl-tókra emelkedett a szép és nemesben. Nem voltam tanításomban zsarnok, mert nem vesszőparipán nyargaltam: nem voltam tudós, mert nem jártam magas spherák ismeretlen határaiban: tanítványaim nem tanultak kényszerből, hanem tanultak, mert érezték hogy szívük és szellemük fejlődik és nemesebbé lesz. Bár magas származásuak és dús gazdagok voltak, mégis minden emberben tisztelték az Isten képmását. Igaz szeretettel csüngtek rajtam, és ez ártatlan szívek vonzódásában felébredt lelkemben sokat esalattott életem eszménye. Mind ezt egy ember jó akaró intésének köszönhetem. Miért nem találkoztam ily emberekkel szomorú multamban? de ma már késő. A esalodások iskolájában jártam, még az általam oly pontosan ismert tudományok is hamisak, mert minden tétel az anyagból vonatik ki, és minden tümenényt, melynek végokát nem képesek adni eröböl származtatnak, vagy abból eredőnek mondanak. Felállítják az anyag állandóság törvényét, hogy aból parányi kis rész sem vész el, bár mily átalakuláson menjen is át. A sebes gözmozdony vaskerekeit apró részekre osztják, melyek idővel az ember vérenek képezik alkatrésztét. Az állat testét felbomlónak mondják, melynek részei a levegőt különféle gázokkal föltik be, hasznos, úgy káros folyamatokat létesítve az élő szervezetre: szilárd maradványa pedig a földbe jut hol a víz és levegő közremüködésével termékeny humust alkot. Gabna nemeink ebből veszik a fejlődésükre szükségelt tápanyagokat, ettől lesz illatozó és pompás színezettü a virág. Végre az állatok létfontarthatásuk érdekében a növényzetet felemésztk és ily közfolyamon jut hozzánk is ős atyánk testének felbomlott része. Igen Szép a természet titkait ismerni, de mégis mily parányit sajátított el mindezekből az ember?! Hol volt az első anyag, hol volt a kezdet, mely alkotá a kérlelhetlen következetességgel működő és esodákat teremtő örök mozdonyt?! Ezt gyarlóságunkkal nem vagyunk képesek megmagyarázni. És nézz vissza a világ kezdet, a fejlődés legelső időszakára, mikor Isten renek szava létesíté a esillagos égboltozatot: de ne mélyedj e tanok fejtegetésébe, mert véges gondolkozásod eserbe hagyand és bármennyire ismerd a femálló törvényeket, ha helyesen gondolkozol, ugy okvetlen

el kell fogadnod, hogy az első materia nem a pusztavéletlenség szüleménye. Kellett ott egy ismeretlen hatalomnak működnie; kellett ott egy végtelenül tapintatos rendezőnek lenni, hogy e szép és esodás perpetuum mobile folytonos működését el ne hibázza és ez nem lehetett más, mint az élő Isten. És átlátva mind ezeket, tudva a tényeket bűnös lelkeimmel mégis az Isten tagadók között valék egy hosszú időn át. Kutattam, tanultam, olvastam, de ezélt téveszték, mert nem akartam a hittudományok sarkalatos elveit a természet tudományokkal összehasonlítani, pedig már Mózes könyve is mély természet tudományról tanuskodik. Főnököm határtalan bizalommal viseltetett irántam, minden alkalomkor kitüntetésben részesültem. Ennyi boldogság a sok szenvedés után! Ugy, ugy eddig esalfta és hazug emberekkel találkoztam, kikben esalodtam és most? Nemes szivekre találtam, kiknek emléke feledhetlen számomra. Nem érdemlettem meg e kegyet, hisz nem vagyok közéjük való, csak szolga vagyok, ki életem fentartásáért mások akarától függök. Mily felfoghatlan beosztás! fáradni egy életen át kínos küzdségek között, rajongani a szabadság és önállóságért és mégis rabnak lenni, egy ember akarától függni, kinek jó vagy rossz indulata biztosítja avagy elveszi a holnapi kenyeret. Pedig hány százan vannak a társadalomban, kik életüket egy kedvü laulyhaságban töltik és mégis ember társaikon uralkodnak, kik szülőikről maradt örökségüket elteesérelve csak név birtokosai maradtak, de ez elég a magas állások elfoglalására. Miután tanítványaim körüli működésemet befejezém, munkám be van fejezve nekem menni kell. Mennem kellett, mert önbiúskeségem nem engedé a maradást, holott főnököm, minden lehető elkövetett, hogy távozási tervemet meg döntse.

Keresve kerestem a veszclyt, úgy látszik véreemben volt már a jóról lemondani és a rosszat keresni. Anyám! szegény anyám ő szenvedett legtöbbet. És én nyomorult nem segíthettem annak sorsán, kitől jobb érzésemet öröklém, kinek léteimet köszönhetem. Mintha átok feküdnék rajtam, mintha kárhozát követné minden tettemet! mióta elvesztém szerelmemet a szerenesétlenség lepton nyomon üldözött. Nem én, nem én vagyok oka helyzetemnek, hanem az, ki megölte szíveimet. Elhagytam jó főnökömet, elváltam kedves tanítványaimtól. De hisz ez természetes, nem szentelhetem életemet egy családnak, hivatásom tovább vándorolni rögös pályámon, hogy tehetségeimet az emberiség művelésére fordítsam. Én a büszke tudós, én, a ki annyi szenvedést átéltem, egy falat kenyérért áldozzam fel ezéomat? Miért nem adta fel akkor Szigetvárt a hős Zrínyi?! hiszen biztosítva volt a kegyelem számára? miért nem hagyta el Közzeget Jurisies?! és díeső szabadság harezunk bajnokai között Rákoezi miért menekült külföldre, hogy hazájától fávól idegenek közt éljen a mikor herezégseget ajánlottak neki? A haza szeretet magasztos érzete, az imádott Istenbeni bizalom, tarotta, félelmet nem ismerő, lelkeikben a kítartás erélyét és Kont inkább a bakó véres bárdja alatt veszté fejtét, mintsem elvét feladja. Miért áldoznám fel hivatásomat én is csak egy falat kenyérért?! ki az emberiség boldogításának elvét vallom, ki nemesíteni ohajtom a sziveket és oly világot kívánok alkotni, melyben az embert a felebaráti szeretet fenséges ihlete karolja át, hogy mint közös Atyának gyerme-

kei testvérként viseltessünk egymás iránt. Minden nemes elv diadalra jutott. Kisérd figyelemmel a népek történelmét és igazat fogsz adni szavainnak. Az elv nem egy ember életében jut diadalra, századok kellene és sokan elvéreznek miatta, de végre is fönséges lesz győzelme és nemzetek ünneplik a diésőség ünnepét. Igaz, parányi ember vagyok, egy esepeske a nagy néptengerben, gyarló ésszel félruházva, de mégis lesz ember a sok közül, ki elvemet megértve, eszményemet magáévé téve, akaratlanul is segéd kezemre leund hatalmas épületem kiviteléhez. A sok kevés sokra megy, a sok már számot képvisel, a számok pedig legdöntőbbek az anyag világ jelen századában. Ismét itt vagyok az egykor látni ohajtott fővárosban. Igen, de a fővárosban foglalkozás nélkül élni csak pénztözsérnek lehet, a tudomány társadalmi ismeretség nélkül, nem töke. Tehát munka után kell látnom. Bejártam minden hivatalt, tanintézetet, nem ismertek sehol, nevemmel nem találkoztak az újság hasábjain, protektorom nem volt és így mindenünnen elutasítottak. Órák hosszat ültem a tanácsos urak előszobáiban vártam kegyes beboesájtásomat, hogy jogos kérésemet aláztatosan előterjesszem. Barátságos fogadtatásban részesültem, eget ígértek és én, balga, reményekkel hagytam el Budavárát, mintha holnap már legalább is főgymnasiumi igazgatónak neveztek ki. A tanácsos urak biztatása sokátarott, meguntam a várást, elmentem magához a miniszterhez. Szép szavakba foglaltam nyomasztó helyzetemet, kétségbe ejtő pénztári állásomat és végre irgalomért könyörögtem. A miniszter az első tanszéket nekem ígérte. Örömmel távoztam a fogadtatási teremmből, a kívül várakozók bizonyára sok szerencsét olvastak le sugárzó arczomról.

(Folyt. köv.)

VEGYESEK.

A tanító-egyház egyik alaposzlopának, a fényes nevű magyar püspökikar egyik nagy szellemű tagjának elhunytát gyászolja az elárvult veszprémi egyházmegye s vele a kathol. magyar haza!

Nagyméltóságú és fötiszteledő dr. Kovács Zsigmond, Isten és az apost. szentszék kegyelméből veszprémi püspök, ő csász. és ap. királyi fölségének valóságos belső titkos tanácsosa. Magyarország fölséges királyné-asszonyának kancellárja, a jeles vaskorona-rend I. oszt. lovagja, bekeblezett hitudor, Pécs szab.

kir. városának tisztb. polgára f. év jun. 28-án, délután 5 és fél óraker, a régi idegbajához járult tüdőlob következtében, az Urban elnyugodott. Született Zala megyében, Bánók-Szt.-Györgyön, 1820. okt. 21-én. Iskoláit Nagy-Kanizsán, Varadon, Pécsen végezte s a veszprémi papnevelőből a bécsi Pázmáneumba küldetett. Áldozórára szenteltetvén, 1844-ben segédlelkész, majd a bpesti közp. papnevelőben tanulm. felügyelő s helyettes tanár lett. s itt jelentékeny irodalmi működést fejtett ki, megírván a többi közt a Szt.-István-Társ. kiadásában megjelent „Korkérdések“ ez. művét. 1850-ben Veszprémben sz. székijegyzővé és püspöki titkárrá, 1854-ben irodaigazgatóvá és oldalkanonokká nevezetett ki, 1867-ben a kir. tábla praelatusa lett, 1869-ben pedig pécsi püspök, s ezt a egyházmegyét 8 éven át kormányozta. 1877-ben a veszprémi püspöki székbe helyeztetett át, Pécsen, a király ő felségének több ízben való kintűtetésében részesült, 1884-ben val. bels. titkos tanácsossá, 1885-ben pedig a vaskorona. rend első esztályú lovagjává nevezetvén ki. A boldogult lapunknak is buzgó pártolója volt. Nyugodjék békével és az örök világosság fényeskedjék neki!

— **Dr. Schopper György** rosznyói püspököt a Pápa ő sz. római grófának és tronálló püspöknek nevezte ki júniusban.

— **Nyilvános köszönet.** N. m. Dr. Vaszary Kolozs Sz. B. r. főapát ur Pannohalmáról. „Az Igazság“ javára juli. 3. 15 frt. kegyeskedett küldeni! Isten fizesse és éltesse a jó ügy pártolóit!

— **Az erdélyi egyházmegye új r. k. papjai.** F. év. jul. 14. én esütötök. Nm. Lönhárt Ferencz püspök ur a következő IV. évet végzett hittanhallgatókat papokká szentelte: Balázs Ignác, Bálinth György, Buslind Jozsef, Csathó János, Konesag Ignác, Kórody Péter, Kovács Mihály, Lukács Vilmos, Magdó Mihály, és Mártonffy Sándort. Mindeniknek jó káplániát és Isten áldását!

— **Ft. László Polikárp** sz. F. r. tart. főnök Lokody János m. vásárhelyi fő, Tamási József n. odaváló vicekurator és Mezey Ignác m. kir. honvéd főhadnagy és kezelő tiszt urat a sz. F. rend és egyház körül szerzett bokros érdemeikért confraterekévé nevezte ki. Éljenek!

— **Kolumbusz Kristóf** Amerika felfedezőjének 400 éves jubileumára készülnek Gentában, hol született.

— **Oroszországban** az 1886-ik évben az egyetemeket 779 nő látogatta, kik közül különféle szakmákból 85 doctoratust tett. No mily szép, ha tudos nők is vannak, de attól tartunk, hogy nemsokára nem lesz ki rántáskeverjen — avagy majd a férfiak veszik át a konyhai szerepet!?

— **Bajorországban** a leányok tornázását haszontalanságnak tartják s azért el is törölték az iskolából, hasonlót kezdett a német is tenni — tanuljunk mi is a német sőtortól!

— **Husz millió** örökség maradt egy becskereki koresmárosra, Thiery Andrásra, 1886-ban Párisban elhalt Thiery Jean durgazdag szabótól, ki rokona volt. A Thiery család az 1789-iki francia forradalomkor jött át Magyarországra, mint több más azon időben.

— **Országos keresztény** önszegélyző és fogyasztási szövetkezet alapítottatott 1885 ben Bpsten VIII kr. Sándorut 17. sz. Tagnak bárki, ha katolikus, be állhat s fizet évente heti 10 kr. részletben, 10 frt. A tagok azon előnyben részesülnek hogy 5% kedvező törlesztési feltételekkel kölcsönt vehet tel betáblázás vagy jóállás mellett. Az egylet ezélja a keresztényeket a mai uzsora veszedelméitől megmenteni. Figyelemre és pártolásra méltó! *K a t h. p a p o k*, tanítók és k. j e g y z ő k vidéki tagok gyűjtésére ügynökséggel is megbizatnak, biztosíték mellett: az ügynökségért bizonyos díj jár, kik ily hivatalt akarnak vállalni jelenkezzenek szerkesztőségünknel írásban.

— **Koburg Ferdinánd** herceget s honvéd főhaduagyot a bolgárok megválasztották fejedelemnek. Éljen!

— **Furcsa dolog** bizony az, hogy a budapesti egyetemi tanárok (tisztélet a kivételeknek) és hasonszellemű ifjuság jun 19-én az iskolai évet bezáró isteni tiszteletről tömegesen hiányzottak. Ki Isten nélkül kezd s végez bizony annak munkája előbb utóbb szomorúságot okoz. A nagy Pázmány a bpesti egyetemet a *katolikus vallásosság* ápolására alapította, s ma Pázmány örökségében síheder lelkek, vallást ípró tanárok, másznak elhatedrára! Proh dolor! Tiszteljük mi a tudos tanárokat, de a kath. egyház független álláspontját, kötelességünk mint a „Religio“ is mondja, constatálni.

— **Fölfedezett keresztények.** A nev-yorki érsek nem rég megfordult az atlanti oceánon s itt nagy meglepetésére katolikusokat talált a bemszülték közt, kik 300 év óta, mikor először volt náluk egy hittérítő, esodálatosan, pap nélkül, megőrizték kath. hitüket!

— **A Primás ajándéka az esztergomi egyháznak.** Országunk herceg-primása dr. Simor máj. 5-én 40.000 kötetet meghaladó remek könyvtárát, nagyértékű kép-metszvényt, régiség, ritkaság és éremtárát mik majd egy millió frtot érnek, örökre felajánlotta az egyháznak s a káptalan gondozására bizta.

— **Mindazon tanítók** kik tornai oklevelüket a bpesti pedagógiumtól nyerték bármely közép-iskolához is pályázhatnak tornatanárságra.

— **Jeles szépirodaimi kath. heti lap:** „Korunk“ szer. Kador Sándor, 3-ik év f. ára egy évre 6 frt. Megrendelhető Bpsten VIII. ker. Mária-ut 30. sz. — „Korunk“ születése óta mindig kedves olvasmányunk volt s méltán, mert jó zamatos szemem szedett, kath. szellemű cikkek diszítik, a legszebb változatoságban, hasábjait. Figyelme kitéged mindenre mi esek az olvasóknak szükséges és hasznos A többi szépirodalmi cikkekéből kiemeljük: „A sors üldözöttje“ és „A halálra ítélt“ ez. részeket, melyek valóban méltók volnának szintjéki feldolgozására is, mit ha szerzők engednek mi is örömet megteménk. Forrón ajánljuk lapunk e helyén „Korunk“-at t. olvasóink becses figyelmébe. Tudjuk mi azt jól, hogy a mai szűk világban a pénz sokra nem telik, de egyet mégis szabadjon megjegyezni: többen bizony, szégyen és fájdalom! inkább pártolják a pap és egyház husán rágódó „liberalis“ (?) irodalmat — mint a katolikust, mely még mulattató olvasmányában is az erköles előhaladását

ezélozza. Pártoljuk a jót s értsük meg már egyszer, hogy a rossz, vallástalan sajtó felkarolása juttatta szegény hazánkat jelen szomorú helyzetére. A magyar nemzet 1000 éves jubileumát a rossz sajtó miatt még gyászos temetéssel fogjuk megülni! Utinam in hac re pseudo propheta essem!

— **Kath. tud. egyetemet** alapítanak az amerikai Egyesült-Államok fővárosában, Washingtonban. Az új egyetemen az angol rendszer lesz alkalmazva, nem csak a hittan hallgatók hanem a világiak is külön, jól rendezett, növeldeben lesznek fülügyelet alatt s így nem jutnak a mi egyetem hallgatóink példadájára, a világ ezer csábjainak veszedelmére!

— **Virágos nyelv:** — Nevét kérem? — Véneeske Margit — Férjezett-e? — Nem kérem, de van tízezer frtom! — Ez ma többször ismétlődik és a pénzsovárok kapnak is rajta: csak legyen mit füstölni, aztán a szerelem csak más kérdés!

Mindennapi az életből. — Pá, jó férjeeském, gondolsz-e majd néha rám ha fürdőre mész? — Oh hogyné édesem, valahányszor pénztáromba nézek!

— **Kereskedésben.** — Kaphatnak-e menyasszonyi fátlyolt? — oh igen nagysám, oly kitünőt, hogy többször is használhatja.

— **Mi legyen neve?** Rabbi: „milyen nevet adhjak a leánykának? — Bába: „Aranka“! — R. Wie heisst A r a n k a? Ebben a drága időben pedhiglen elég volna csak R é z i k e is!

— **Nők vitája a férjhezmenetelről.** Ausztriában Helbling polgár mester azt az indítványt tette, hogy tanítónők és nevelőnők, mint ilyenek, ne mehesse nek férjhez, vagy ha férjhez mennek, veszítsék el állásukat. Nagy lett erre a felháborodás a tanítónők táborában, kik legott összegyűltek s heves szóvita közben elhatározták, hogy kérvényt intéznek a helytartósághoz ez indítvány ellen.

— **Női emancipáció.** Szibériában a jövő iskolaévben egyetemet nyitnak, egyelőre orvosi és természettudomány-memphiségtani facultással. Az orosz miniszteriumhoz folyamodtak az iránt, hogy a szibériai egyetemet nők is látogathassák.

— **Szakképzettség.** Illinois állam főtanfelügyelője, Raab Henrik, mint ilyen leköszönvén, ismét tanítói állomást akart elvállalni. Hogy ezt tehesse, kénytelen volt újra tanképesítő vizsgát tenni.

A 6-ik szám értelemzavaró sajtó hibái.

A 82-i 1. d.) helyett *e*) — A 84-ik 1. felülről a 2-ik sorban „be“ helyett *Ki*. — A 86-ik lapon felülről a 6. sorban „rugzett“ helyett *szegzett*, s a 7-ik sorban „Simien“ helyett *Simeon*, u. o. alulról a 6-ik sorban „antecedens“ helyett *antecedens*, — a 87-ik lapon 3-ik sor „Eusesius“ helyett *Eusebius* és lejjebb 5 sorral „Sponhanicus“ helyett *Spanhemius* — a 89. lapon alulról 4-ik sor „szemeik“ helyett *szemük*, a 93. lap Cattoika helyett *Cattolica* és „Venilleau“ helyett „Veuilleau“ helyett *Veilleaut* 95. l. „19-én“ helyett *11-én* s „templomban“ helyett *coupeban* olvasandó.

